

‘Waterschappen trekken meer macht naar zich toe. Groot gelijk.’

Begin maart woedde er een bescheiden mediastorm: de Delftse hoogleraar Marcel Stive had berekend dat onze duinen veel minder veilig zijn dan we denken. Het Rijk had daarna min of meer het laatste woord en dat luidde vrij vertaald: ‘Het valt reuze mee, we zijn hard bezig om de zwakke plekken te versterken en ga maar lekker slapen’. Anderhalve maand later had Het Waterschap een evaluatief gesprek over ondermeer die maartse storm met de hoogleraren Marcel Stive en Han Vrijling, allebei lid van de Technische Adviescommissie Waterkeringen (TAW).

— Arend van der Wel

En interview met Stive in het huis-
orgaan van ingenieursbureau
Arcadis werd eind februari gele-
zen door de redactie van de
Telegraaf. Op het laatste moment,
door het ontbreken van ‘echt’ nieuws,
kwam het voor pagina 6 geplande stukje
flink opgeblazen op de voorpagina van de
Telegraaf van 1 maart. Het ANP maakte ver-
volgens een bericht en toen was de beer
los, tot in Goedemorgen Nederland en
NOVA. Hoe kijkt Stive op deze hausse te-
rug? ‘Je probeert aan de bel te trekken, dat
doen we al heel lang, maar dit was geen
voropgezet plan. Het hing van toevallighe-
den aan elkaar. Maar de boodschap is wel
geland.’

— Letter en geest

— Het ministerie van Verkeer en
Waterstaat reageerde op 3 maart met een
persbericht onder de titel ‘Nederland veilig
voor overstromingen vanuit zee’. Daarin
stond ondermeer: ‘Volgens Stive zou de
overheid het overstromingsgevaar onder-
schatten. Verkeer en Waterstaat weerlegt
dit.’ Hoe vond u dit communicatiewerk?
Stive: ‘Ik vond het een hele interessante re-
actie van de overheid, heel begrijpelijk en ze
liegen er ook niet eens in. Er wordt ook hard
gewerkt aan die zwakke schakels in de
kuststrook. We zeiden toen gelijk tegen el-
kaar: “Naar de letter klopt het allemaal,
maar niet naar de geest”. Uitgaande van de
wettelijke norm zijn we inderdaad zo goed
als veilig, maar we proberen juist duidelijk te
maken dat die norm niet meer klopt’. Vrijling
vult aan: ‘De golven zijn langer en hoger en
de economische waarde van het achterlig-
gende gebied is inmiddels ook veel hoger
dan in de tijd van de Deltacommissie. Door

al die randvoorwaarden wordt het destijds
vastgestelde overstromingsrisico van
1/10.000 per jaar als norm ook anders. Er is
een nieuwe berekening, een nieuwe norm
nodig.’

— U bent serieus met uw vak bezig, u
heeft wereldwijd een goede naam. Maar dan
lijkt u door uw eigen overheid niet serieus
genomen te worden. Wat vindt u daarvan?
Stive: ‘We worstelen al heel lang met die
vraag: hoe staan we als wetenschappers in
dit proces? We zijn geen politici, geen be-
leidsmakers. We analyseren zonder te politi-
seren en maatschappelijke keuzes te ma-
ken. Dat maakt het presenteren van je be-
vindingen er niet makkelijker op. We weten
niet direct de juiste weg om iets aan de orde
te stellen. We hebben wel vaker geprobeerd
een belangrijk punt onder de aandacht te
krijgen, maar als dan prinses Diana overlijdt,
haalt het de voorpagina niet en is het niet
eens nieuws. Anderhalve maand geleden
lukte het wel, gewoon toevallig; je kunt het
blijkbaar niet regisseren.’
Vrijling: ‘Het is onze voortdurende zorg. We
hebben niet alleen volgens afspraak de
plicht om te roepen, maar we voelen ons
ook verantwoordelijk. Als de politiek zou
zeggen: “We hebben jullie gehoord, maar
we handhaven toch de oude normen”, dan
is dat duidelijk en zijn wij gedechargeerd.
Maar nu zitten we steeds in een schemer-
wereld. Dat de golven een kwart harder te-
gen onze kust beuken dan verondersteld,
heeft met name mijn collega Stive zo’n ze-
ven jaar geleden in Den Haag al duidelijk
proberen te maken.’
Ook rector magnificus Fokkema van de TU
Delft maakt zich zorgen over het feit dat de
overheid niet luistert naar de wetenschap.

Op de website www.water.tudelft.nl zegt hij:
‘We hebben het niet over zomaar iemand.
Stive is een van onze beste hoogleraren,
een autoriteit op dit gebied. Als zo iemand
met degelijk onderzoek naar buiten komt,
verwacht je op zijn minst dat zijn mening se-
rius wordt genomen. (...) Er volgt geen de-
bat, het is meteen afgedaan’. En voor
Fokkema is dit slechts één voorbeeld, aan
te vullen met een flink aantal andere uit de
recente Delftse praktijk van wetenschappe-
lijk advies.

— Water en asfalt

— Het onderzoek in 2001 dat leidde tot
het benoemen van tien zwakke schakels is
mede een gevolg van uw advies. Daar kunt
u toch wel tevreden mee zijn?
Stive: ‘Toen heeft staatssecretaris Monique
de Vries inderdaad heel daadkrachtig ge-
handeld. Ze besepte dat er toch wat aan de
hand was en heeft het goed aangepakt.
Alleen is er daarna slecht doorgepakt.’
Vrijling geeft daar een voorbeeld van: ‘Er lig-
gen meetgegevens van de golven klaar,
maar die zijn nog nooit uitgewerkt en er
moet op de Waddenzee gemeten worden –
nou, daar zijn ze al jaren over bezig.’
Waarom duurt dat dan zo lang? ‘Geen geld,
geen prioriteit’, roepen Vrijling en Stive in
koor. ‘Wat je ziet in Den Haag’, zegt Stive,
‘is dat er telkens grotere afstand komt tus-
sen de managers in Den Haag en de werke-
lijkheid. Ze schermen de minister af en wat
de minister wil is het belangrijkste. Het is een
machtsspel. Om iets te bereiken moet je
dus om dat cordon van de ‘accountants’,
zoals Unie-voorzitter Sybe Schaap ze in
Netwerk noemde, heen zien te komen.
Er wordt tegen lagere ambtenaren, de vak-
mensen, gezegd: “Water? Helemaal niet

Het enige dat telt is asfalt

interessant; het enige dat telt is asfalt”.
Vrijling: ‘En de politiek heeft ook moeite om gefaseerd te handelen. Ze willen niet meten, want als ze meten komt daar misschien uit dat de dijken versterkt moeten worden. Dus wordt al in een vroeg stadium het meten en ook het denken gestopt. Dat is in onze ogen een beetje dom, want als je alvast gaat meten, dan weet je tenminste iets’.
De tien zwakke schakels zijn in 2001 benoemd en we schrijven nu 2005. Wordt het nog wat?
Stive: ‘Ja, natuurlijk wordt het wat. Het duurt wel lang, dat wel. Noord- en Zuid-Holland zijn nu volop bezig met zeewaartse oplossingen. Ik ben daar als adviseur bij betrokken. Dan benadruk ik ook dat zo’n oplossing juist voor de veiligheid prima is; het lijkt soms wel alsof het alleen om ecologie en recreatie gaat.’
Vrijling: ‘Maar er wordt ook hier slechts één oplossing geboden. Dat vind ik niet zo goed. Net als bij het hoogwaterprobleem bij de rivieren: “Jongens, we doen overloopgebieden”. Kan het niet anders? “Hou je mond, hup overloopgebieden!” Ik hoor net dat voor de zuidwestkust van Walcheren drie mogelijkheden worden bestudeerd: zeewaartse versterking, landinwaartse maatregelen ofwel een veerkrachtige kust en fortificeren. Dat is prima, ook als er een doordachte mix uit voortkomt.’

— Groter en machtiger

— U maakt allebei deel uit van de Technische Adviescommissie Waterkeringen (TAW), waarin u de taak heeft de regering gevraagd en ongevraagd van advies te dienen. Wil men ook in commissie-verband uw advies eigenlijk wel horen?
Stive: ‘Tja. Een poosje geleden zei de

staatssecretaris dat ze meer vuurwerk wilde. Nou, dat kon ze krijgen. Na de media-aandacht van begin maart heb ik echter niets van haar of haar top-ambtenaren gehoord. We hebben overigens mondeling te horen gekregen dat de TAW ophoudt te bestaan, hoewel dat nog niet officieel en schriftelijk bevestigd is. We kunnen wel rustig doorpraten, onze expertise blijft behouden, wordt dan gezegd, maar onze adviezen zullen niet meer rechtstreeks naar de minister gaan, maar via de directoraat-generaal Water van Rijkswaterstaat. We wachten het maar even af.’
Hoe kijkt u tegen de rol van de waterschappen in het ‘overheidsspel veilig-niet veilig’ aan? ‘Die rol wordt weer belangrijker,’ zegt Vrijling. ‘De waterschappen worden steeds groter en machtiger. Het rijksonderzoek ‘Veiligheid van Nederland in Kaart’ stopt na zestien dijkkringen en dan zeggen de waterschappen, bij monde van Unievoorzitter Schaap maar ook van Kok van Rivierenland: dan gaan wij daar misschien wel mee verder, want het is veel te belangrijk. Waterschappen kunnen dus ook studies verrichten, analyseren en aan de bel trekken. Rijkswaterstaat had heel lang het monopolie op dat vlak, maar de waterschappen trekken nu meer macht naar zich toe en ventileren hun opinies. En ik geef ze groot gelijk. Als de DG van Rijkswaterstaat een vraag stelt, hoeft de staatssecretaris niet te antwoorden. Maar als Schaap op tv een vraag stelt of aangeeft dat iets niet deugt, dan moet het ministerie er toch iets mee doen. Het waterschap is een onafhankelijke partij, die zich los van de politiek en de budgetten sterk maakt voor de veiligheid. Zo is het begonnen in de Middeleeuwen en dat was niet voor niets.’

— Wat een gezeur

— U bent met de harde cijfers bezig en u komt tot ernstige conclusies. Loopt u ook wel eens als privé-persoon op het strand, met uw gezin, met de hond? Denkt u dan niet: ‘Nou Stive, nou Vrijling, het loopt zo’n vaart niet, kijk die gigantische zandzak eens liggen...’ Is er bij u geen frictie tussen ratio en gevoel, tussen wetenschap en beleving? Stive: ‘Ik was pas nog op het strand van Ter Heijde, een van de zwakke schakels. Pal achter de duinen ligt een nieuwbouwwijk en daar liep ik ook door heen. Ik zou daar niet graag willen wonen. Ik had toen ook het idee: ik ga het de mensen hier liever niet vertellen dat ze maar goed naar de weersvoorspellingen moeten luisteren. En als ik over het strand van Scheveningen loop, beleef ik daar geen veiligheid. Ik zou daar bij windkracht elf, twaalf niet in mijn huis blijven, hoor.’ Vrijling benadert deze vraag uit een andere invalshoek. ‘Ik heb veel op zee gezeild. Soms denk je: het is mooi weer, wat kan ons gebeuren, we nemen het maar ’s wat minder nauw met de regels en discipline. Die regels zijn: niet drinken, altijd met z’n vieren, zorgen voor goed materiaal. Toch zijn er ook mensen die alleen met hun vriendin ver op zee gaan. Het kan goed gaan, meestal wel gelukkig. Maar als het fout dreigt te gaan, zegt de zee niet: “Sorry hoor, je hebt je vergist, maar we doen het vanavond wel even rustig aan”. Nee, het is over en sluiten. De zee is zó sterk. Ja, je kunt er tegen als je goed bent voorbereid, je spullen in orde zijn en de organisatie goed is - dan is het geen probleem. Maar als je denkt: “Ach, wat een gezeur...”’

— COLUMN

Nieuwe TV serie: ‘De Dijkgraaf’

— Je moet in de nieuwsgaring niet eenkennig zijn. Daarom lees ik op zaterdag soms De Telegraaf en ik moet ook bekennen dat ik nog wel eens om een uur of zeven ’s avonds tijdens het voorbereiden van de avonddis met een schuin oog naar het programma RTL Boulevard kijk.
Op 14 april werd ik verrast toen Albert Verlinden aankondigde dat Veronica dit najaar komt met een nieuwe TV dramaserie getiteld ‘De Dijkgraaf’. Dit nieuws vroeg om een diepteonderzoek en via google vond ik al snel een site www.tvtoekomst.blogspot.com waar het heugelijke feit bevestigd werd. ‘De Dijkgraaf’ wordt een dertiendelige serie die grotendeels gefinancierd wordt door De Nederlandse Zuivelorganisatie (de NZO), een organisatie die als doel heeft zuivel op een positieve manier te promoten in Nederland en het buitenland. De NVO heeft opdracht gegeven tot het schrijven van een serie die draait rondom een mysterie op het platteland. Voornamelijk jonge acteurs spelen de hoofdrollen. Een groot deel van de serie speelt zich af op en rond de boerderij, waardoor men genoeg kansen krijgt melkproducten te tonen in de serie. Veronica is nog bezig met het casten van de acteurs, dus mij dunkt dat er nog prachtige kansen liggen voor de tweeëntwintig dijkgraven die Nederland volgens mij nog rijk is. Een hoofdrol ligt voor het oprapen. Jammer genoeg niet voor ondergetekende, dat mag duidelijk zijn. Ik stel voor dat de afdeling communicatie van de Unie zich onverwijld in verbinding stelt met Veronica om de scenarioschrijvers te voorzien van een paar aangrijpende plots.

Nu ik het toch over hoofdrollen voor het waterschap heb, maak ik graag een bruggetje naar een geheel ander dossier, dat van de Kaderrichtlijn Water. Ik wil er voor pleiten dat de waterschappen zich snel bezinnen op de rollen die er zijn weggelegd in het proces van de totstandkoming van de stroomgebiedsbeheerplannen die in 2009 klaar moeten zijn. In het Landelijk Beleidsoverleg Water en daaronder hangende regionale bestuurlijke overleggen per deelstroomgebied maken de waterschappen zich sterk dat die plannen vooral bottom-up tot stand zullen komen. Dat lijkt mij prima, maar we moeten er tegelijkertijd voor waken dat de andere partijen in dit proces ons niet eindverantwoordelijk achten voor het gehele

beleidsproces én straks in 2015 ook voor het behalen van de einddoelen. De waterschappen kennen de regionale watersystemen als geen ander, maar zij hebben bij lange na niet de instrumenten in handen om die einddoelen daadwerkelijk te realiseren. We kunnen véél doen aan natuurlijke inrichting, we kunnen ook veel doen op de RWZI’s, maar dan houdt het wel op. Het Rijk en de provincies zullen naar mijn overtuiging nog veel generiek beleid moeten ontwikkelen dat zich richt op allerlei afvalstoffen en emissiestromen vanuit landbouw, energieopwekking, verkeer en industrie. En of maatregelen haalbaar en betaalbaar zijn dient uitgezocht te worden in een maatschappelijke kosten-batenanalyse en -afweging. Hoe die er uit komt te zien, heb ik nu nog geen enkel concreet zicht op. Maar in 2006 zullen de maatregelen in grote lijnen bekend moeten zijn! Ik roep op tot een actieve houding van de waterschappen, maar wel vanuit een expliciete keuze voor de rollen die wij wensen te spelen. Een hoofdrol hebben we in onze taakuitoefening bij inrichting van watersystemen en investeringen op de rioolwaterzuivering. Daarnaast hebben we een agendastellende en ondersteunende rol naar andere partijen – Rijk, provincie, gemeenten en bedrijfsleven – vanuit onze systeem- en ketenkennis. Ten slotte kunnen we ook een rol spelen als alliantievormer tussen deze partijen die uiteindelijk partners moeten worden in het tot stand brengen van de ecologische einddoelen van de Kaderrichtlijn Water. Het wordt de kunst om te schakelen tussen deze rollen vanuit eigen (bestuurs)kracht en kunde, maar laten we er als waterschappen voor waken om niet de gehele last van het proces op ons te nemen, want anders wordt de KRW met recht een dramaserie.

— Peter Glas

— Watergraaf van Waterschap De Dommel